

1 Pita

Pas mamî Pita ai sûrû papîmarandî

¹ Karîhasî-handürî, ro Pita Sisasîndî hoafi sahamîndî ha-rîhandeimb-anahî. Godîndî nendî se hîfî hondû hîniŋgîrîhi hehi nou, Pontus, Garesia, Kapadosia, Esia, asu Bitinia hîfî ranîhû burîyei wakarîhindî, sîheimbo pas nda sûrû paparîhandî.

² Ape God ai horombo hondû fîfîreandûhî sîheimbo ahamböhünda dîbonîmayundûra Yîfiatî Aboedî ai Godîmbohünda kafoareandürî hîniŋgî-mareandürî. Se Sisas Kraisîndî hoafi süŋgurîhünda asu ahandî horîna sîheimbo popoaiyondürîmbo-hündamboyo God ai dîbonîmayundürî.

God ai sîheimbo moanî hîpoambo-ndeandürühî ŋgusüfo afurîfe kifeimbî hohoanîmo ra afîndî safî mbîsagadûramboane.

Yangîrî niŋgombo hohoanîmo

³ Awi sîhîrî sîhefî Adükarî Sisas Kraisîndî God asu Ape-ayu ranahambo aboed-ani mbîsefîmboane. Ai ahandî hîpoambofe hohoanîmo afîndî ranî-süŋgunambo sîhefîmbo yangîrî niŋgo hohoanîmo masemunî. Sisasîmbo yîfîhünda botîmarirî, ranîmbo-hündambo-anîmbo sîhîrî amboanî randîhu tükündahumboyefî sefî hohumboanefî asu sîhîrî ranahambo hîmboayefî.

⁴ Asu sihiriri ahandi nimor-anefti, ranimbo-hündambo-animbo God ai yangiri niŋgombo hohoanimo engoro ra ndemunimbui sihiriri ranahambo amboa himboayefi.

Rani-moatükun ra sürühoeimbi hamindiyoy hayamboane ŋgiri sümbondo asu moendindo. Muŋgu moatükun ra God ai sihefimbohünda sünambe kikihiramündü nimarumbo-wambo.

⁵ Se ahambo anihondumbo-rithori arihündi, ranimboane asu ai siheimbo ahandi ŋginindinambo güre hibadandüra ŋgombo asu bidifiranambo si tükündifemboe. Ra-simboan-animbo ai siheimbo aboedambofe-ndürimboayu ra weindahi-ndifemboe.

⁶⁻⁷ Ranahambo hihifi-hihifiyehaneisi, ŋga asu se hapondani akidou hinŋgife mamikarambo tñirifo siheimbo sowahi tüküfehane. Ŋga rani tñirifo moatükuninambo God ai sihei anihondumbofe hohoanimo ranahambo refe hoeifendürimbo yahumboani, gor haiambe mandu hoeiarundi nou. Gor ai hepünimbü moatükun-ane, ŋga ai moendindimboe. Ŋga sihei anihondumbofe hohoanimo gorimbo ŋgasündeamboane. Ranimboane asu süngunambo Sisas Kraisi ai weindahi tüküfiyu-ambe-animbo God ai siheimboya aboed-anei mbüsündürühi himboamupuimbo-randeimbi dagadürani asu se ndürümbi hamindi-ndeimboyei.

⁸ Asu se moai awi ahambo hoeirithorühi-yeipoani, ŋga se ahambo afindi hohoanimoyahündo arihündi. Hapondani ana ahambo se hoeirithorühi-yeipoani, ŋga asu se

ahambo ngusüfo parihori arihündi. Ndan
hifi-hifi ndanana hifi
ndanhündambo-yopoani, nga nüngundihu
ranahambo hoafindefi sefi, nga wagabeahindi
moatükun-ane.

⁹ Se Godimbo anihondumbo-arihori
ranimboane asu ai sihei yangiri niñgombo
aboedambo-reandüri arandi ranahambo se
hifi-hifi-hififayei.

¹⁰ God ai nindou aboedambo-fembo horombo
ahandi hoafi hoafiyomo-rundeimbi aiyomo
wudiþoaporu türüfoaru marundi. Ai God
siheimbo aboedambo-ndearümbui ranahambo
hoafimemo.

¹¹ Kraisindi Yifiafi ai ahamundi fiambe
nimarimboyo horombo boatei yahoya,
“Süñgunambo Kraisi ai tihirifo hohoanimo
ndemündü mbundambo asu ndüri
adükarümbi-ndümbui,” mehopuri. Raniyomo ai
rani-moatükuni ra nini-simboani nünghu-nahurai
tükümandife yahomo houmbo ranahambo
tümaru hoñgomo.

¹² God ai ahamumbo nafuimepuri, nga asu
ahandi aboedambofe-munimbo hohoanimo ra
ahamundi fimbo fehefepurimbo-yopoani, nga
hoafi ra siheimbo
farihefe-ndürimbo-hündamboane. Nga aboedi
hoafi ra hoafi sowandümo homo-rundeimbi ai
haponda siheimbo masabundüri ranahamboane
hoafimemo. God ai sünambeahindi Yifiafi
Aboedi koamarihenda kosowühüyo asu rani
nginindinambo ai aboedi hoafi ra siheimbo
hoafimemo. Rani-moatükuni ranahamboanemo
sünambeahindi nendi ranai-amboani
fifirindihu yahomo houmbo hohoanimoemo.

God ai s̄hef̄imbo s̄ürühehindeimbi mb̄in̄imboei yahumboani

13 Ran̄imboane haponda se d̄iboado-ndühümündi n̄imandei. Ranan̄imbo Sis̄as ai süngunambo weindah̄i tüküfhümbō ran̄i-s̄imboan̄i God ai aboedambofe-ndür̄imbo ranahambo se muṅguambo an̄ihondümbō-nd̄ihindühi h̄imbondei.

14 D̄ibaf̄i hoaf̄i h̄imbor̄iyeimbi n̄imor̄i nahurai God̄ind̄i hoaf̄i h̄imbor̄indei. Horombo ahand̄i-mayo hohoan̄imo ra s̄hei fik̄im̄i yaṅgor̄ikoate-yoambe wamboyeyi asu se s̄hei ṅgusüfoambe hohoan̄imo moaruwai tüküfe-randeimbi hohoan̄imo ra süngur̄ih̄i-mar̄ihündi. Nga awi hapondan-ana ran̄i hohoan̄imo ra se süngund̄ih̄i-mboyeyi.

15 Nga se aboed̄i s̄ürühehindeimbi ham̄ind̄indei, God s̄heimbo d̄ibon̄i-mayundür̄i ranai aboed̄i s̄ürühoeimbi ham̄ind̄iyu nou.

16 Sapo God̄ind̄i hoaf̄i hoaf̄iyohü yahoya, “Roana s̄ürühoeimbi ham̄ind̄i hond-anah̄i ran̄imbo asu se s̄ürühehindeimbi ham̄ind̄indei,” *Wok Pris 11:44-45* meho.

17 Asu Ape ai mam̄i hohoan̄imo süngu-ane mamam̄i nindou ȳiboboreamun̄i arand̄i. Asu se ahambo Ape seihü d̄id̄ibaf̄iyahindo ar̄ihündi ana, asu se nd̄ifo nindou h̄if̄i ndan̄ihü n̄iboadei-ambe God̄imbo hohoan̄imo-ndahündo s̄is̄ir̄i-s̄is̄ir̄i-ndahindühi h̄ibad̄ihümbō hahabodei.

18 Horombo s̄hei amoayeyi-mayo ndor̄ih̄efekoate hohoan̄imo ran̄i-s̄üngu mahahabodei-anei. Nga hapondan-ana s̄heimbo ranambeah̄ind̄i

aboedambo-mareandürî. Nga se fifîrîhindi, God ai moai awarîhefimbî moatükunî gor asu sirfa nahurai ranînambo aboedambo-reandürî, nga wanî.

¹⁹ Nga ai Kraisiñdî horî aboedî ngasündeandeimbî ranamboyu aboedambo-mareandürî. Kraisi aiana hohoanîmo moaruwai-koateimbî sipsip nîmorî nîni moaruwai moatükunî nîmarîkoate aboedî hamîndayo nahurai-ani.*

²⁰ God ai hîfî nda nafî-koate-yuambe boateiyu ai Kraisiñbo dîbonîyu hîniñgîmarirî sîheimbo yîfîmbohünda. Nga ho-hombo hapo bîdîfîranî-mboyu-ambe sîheimbo farîhefe-ndîrîmbohünda ranai weindahî hîfî ndanîhü tükümeñiyu.

²¹ Ahambo ranîmbo-hündamboanei Godîmbo anîhondümbö-arîhorî. God ai Sisas ranahambo yîfîhündî botîrirî haya bogorîmborirî hîniñgîmarirî. Ranîmboanei se Godîmbo anîhondümbö-rîhorühî hîmboayei.

Sîhîrî wandafîndambo ngusüfo pefimboane

²² Seana Godîndî hoafî hondü ranî hohoanîmo süngurîhindühî ranîmboanei asu sîhei ngusüfoambe hohoanîmo aboedî mbumundî ranai tükümeñeyondürî. Ranîmbo-anîmbo se wandafî mamîmbo anîhondümbö hondü ngusüfo pandîhindürî. Ranî hohoanîmo rananîmbo se kîkîhî-safîndühümündî nîmboeimbo sîhei

---

* **1:19:** Sipsip yahurai hamîndî horombo Sudahündî ai hîfokoaru marundî ahei hohoanîmo moaruwai gogorî-hefembohünda.

ngusüfoambe sürühoeimbi hohoanimo ranambo afiñdi simbori ngusüfo pefirindei.

²³ Godiñdi hoafi sesi hoari aboedi nahurai-ane, nga se raninambo simbori yangiri niñgombo tükümehindi. Hoari ra yifiñbo niñindihiyopoani, nga yangiri niñgombo niñindühane. Hoari ra Godiñdi hoaf-ane, nga ai yangiri gedühi niñgo ngomboe.

²⁴⁻²⁵ Yini, nga Godiñdi hoafi hoafiyowohü yahoya,

‘Nindou muñguambo aiana nenewohi nahuraiyei hehimboanei,

asu ahei yihuru napo, muñguambo moatükuni ranana nenewohi ahuri nahurai-anendüri.

Ranane nenewohi ranai yapatapariyo pütapiyohane,

nga asu Adükariñdi hoaf-ana koadürümbo-koadürümbo yare yangoromboane,’

Aisaia 40:6-8

meho. Nga ndani hoafi ranana sapo siheimbo aboedi hoafi hoafimemondüri ranane.

2

Adükari ana niñmoei aboedi yangiri niñgoweimbi engoro nahurai-ani

¹ Ranimboane asu hapo-ana se mamikarambo moaruwai hohoanimo, muñguambo tikai hoafi, yimbu hohoanimo süñgufe ho, nindou ñgorümbo moaruwai hohoanimo asu ñgorümbo muñguambo daboadani moaruwai hoafi hohoanimo ranamboani se moani hiniñgindiñdi.

² Se simbori tükümehindi ranane asu se Yifiafi Aboedindi-mayo hoafi sürühoeimbi ranahambo wembombondei, nïmori warihündi titi simindimbo rawehindi nou. Ranimbo-animbo hoafi ranı ıngınindınambo sıhei Godımbı süngufe hohoanımo ra nımori horarıhehındi noundowanı, aboedambo-ndearümbui.

³ Nga asu Godındi hoafi ai yahoya, ‘Se Adükarındi hohoanımo yarıhi hoeirihında-mayoa aparümb-ane asei,’ meho.

⁴ Adükarı aiana yangrı nıngombo worımbombo kambohoanı nahurai-ani. Ahambo nındou ai moaruwai-ani sei hehi worımbombo kambohoanı moaruwai sıhehındi nou yarıhorı masıhehorı, nga God ai ahambo aboedi hamınd-ani yahuhaya hoeirirühi maserümundu. Ranımayu ranahambo sowana se sühüsi arıhündi.

⁵ Se-amboanı yangrı worımbı kambohoanı nımı nahurai-anei, nga God ai sıhei-mayo fı kambohoanı nımı nahurai ranambo dıdıbafıfe worı ra mamambe-fendüri worımbombohündambo yahumboanı hohoanımoayu. Worı ranambe se Godımbı sıhehi-rıhündeımbı sürühehındeımbı mbumundı hondü anımbıoei. Asu Yifiafi Aboedındı süngu sıhei fımbı Godımbı sıhefe moatükunı nahurai ndahündomboyı Sudahündı sıhefembo sıpsıp hıfıkoaru ahambo sıhou-arundı nou. Kraisındı sünguyo God ai sıhefe hohoanımo ra yıfırayu.

⁶ Krais ranahambo Godındi hoafi hoafıyowohü yahoya,
 “E, hoeirıhi, ro aboedi hamındı worı
 kambohoanı
 Saion ngoafıhü kamafoarıheandı.

Nga nindou düdi ai kambohoani ranahambo
 anihondümbö-ariri ana,
 ai ngiri ngusüfo nimbidei,” *Aisaia 28:16*
 meho.

⁷ Ranimboane nindou se Adükariambo
 anihondümbö-rihoreimb sihei
 hohoanimoambe ai hepünifeimb moatükun
 hamind-ani. Nga nindou ai ahambo
 anihondümböfe-koateyeimb ranaheimbo
 Godindi hoafi ra yare hoafiyowohü yahoya,

‘Sapo nindou worimboru-rundeimb
 kambohoani hoeirunda mayoa
 masihoundi
 ranana aboedi hamindi hond-ane,’ *Buk
 Song 118:22*

meho.

⁸ Asu ngörü bidifirani Godindi hoafi
 hoafiyowohü yahoya,

‘Kambohoani rananimbo nindou ranaheimbo
 bendeandüran
 ai bübürindeih pndeimboyei,’ *Aisaia 8:14*
 meho. Ai Godindi hoafi süngufekoate-yei
 arihündi, nga ranimboyei ai bürühümündi
 mahei God horombo hohoanimomayu süngu.

⁹ Nga siheimbo ana God ai dibonimendüra se
 ahandi mamisir-anei asu God adükari
 bogorimbo sesi sihehi-rihündeimb animboei.
 Asu se sürühehindeimb-anei asu ahandi yangiri
 nend-anei. Se nindou himboahü Adükari ai
 aboedi hamindi moatükun ratüpurüyu arandi
 ranimbo wataporimbo-mbirihündamboane
 yahuhaya diboniyu hiningi-mareandüri. Aiyu
 siheimbo hoafiyuhü yahuya, se nimb

nimaro-ambeahindî hinîngîrîhi hehi wandî si aboedî safî nîngowanî tüküyahi sinei, mehu.

¹⁰ Horombo se Godîndî nindou-yeipoanî, nga hapondanî ana se Godîndî nindou tüküyahimboanei anîmboei. Horombo-ana God ai moai siheimbo hiipoambo-reandürî randî, nga hapondan-ana ai siheimbo hiipoambo-reandürîmboani.

¹¹ Wandafî mamî, seana nindou ngorü ngoafîhündîyei hehimbo, asu hei hîfî ndanîhü burîyei wakarîhindî nahurai-aneî. Nga sihei ngoafî hondü ana sünambe-ane anangondürî. Ranîmbo-hündamboane ro siheimbo hoafehandürî nda: Hîfî ndanîhünda hohoanîmo ranî fikîmî wakîndahimboyei, nga ranahambo bündahindî. Nga hohoanîmo ra nindou-yei flambe yangîrî nîngombo ranî-babîdî yifiarîyei rîhündühane.

¹² Nga seana nindou Godîmbo anîhondümböfe-koateyeimbî ranahei hîmboahü aboedî hohoanîmo yangîrî süngundîhindî. Rananîmbo asu ai siheimboya, aiana moaruwai hohoanîmo sünguri-hindürühaneî mbîsahî-ndüranîwanî, asu ai sihei aboedî ratüpurî hohoanîmo ranahambo ndandîhi hoeindî-hindanîwanî God ai nindou yîboböfe si tükündîfeyoanî ai Godîmbo aboed-ani mbîseimboyei.

Se bogorî nindou-yomondî hoarehîndei

¹³⁻¹⁴ Adükarîmbo-hündambo munquambo bobağorî siheimbo hîbadündürîmbo anîngomo ahamundî hoarehî yangîrî nîmboei. Gafman

adükari bogori ai gafman nindou
 bodimondambo hininigi-mareapuri. Ai
 ninjombo nindou düdi ai moaruwai
 hohoanimoayei ranaheimbo tinirifo
 segodürimbohünda asu nindou ai aboedi
 hohoanimoayei ranaheimbo aboed-anei
 hoafombohünda hininigi-mareapur-anemo.

¹⁵ Nga God ai sheimboya, se moani aboedi
 hohoanimo süngundühi ngeiani, asu se nindou
 ngusüfo-koate bidifiri ai sheimbo nine-hoafi
 moaruwai hoafinda-hündürani, ranaheimbo
 aboedi hohoanimo ranambo ahei yafambehü
 kikihindi-hümündihündüri.

¹⁶ Se nindou ngor-ai sheimbo
 hifandiyondüri-koate nahurai nimboei. Nga se
 ngiri nindou ngor-ai hifandiyomuni-koateanefi
 mbisei hehi moaruwai hohoanimondei. Nga
 seana Godindi moani ratüpuriyei-rihündeimbi
 nahurai hamindi hond-animbo nimboei.

¹⁷ Seana nindou munjambo
 ahinindahündüri. Anihondumbo-rihindeimbi
 ranaheimbo hohoanimo-ndahündüri. Se
 Godimbo yihimbondihori asu gafmanindi
 adükari bogorimbo ahinindahüdo.

*Sihiri Sisasindi hohoanimo yangiri
 süngundihundühi tinjumbi
 hohoanimondahumi-ndefimboane*

¹⁸ Moani ratüpuriyei-rihündeimbi, seana
 nindou ai sheimbo hifandarandüri ranahambo
 ahinindeihü ahandi hoarehindei. Nindou
 sheimbo aboed-anemo asu nginindi
 hoafikoate-yomo rundeimbanemo
 ranahamumbo hoarehimbo yangiriyopoani,

nga nginindi hoafiyomo-rundeimbi,
 ranahamundi hoarehi amboani nimboei.

¹⁹ Se Godimbo yangiri

hohoanimo-yahündowohü heiani, asu nindou ai
 siheimbo tñjümbi hohoanimo ra moani
 sahündürani asu se rani hohoanimo ranahambo
 moan-ane sei hehi animboei ana, God ai
 ranahambo aboed-ane rananas mbüsümbui.

²⁰ Nga se moaruwai hohoanimoeyiani, asu
 nindou ranai siheimbo rani-süngumbo
 hariyahündürani, asu se ranahambo moan-ane
 ase ana, asu ngörü nindou ai hohoanimo
 ranahambo ngiri aboed-ane mbüsu. Nga se
 aboedi hohoanimo rani-süngu
 sünguri-hindühimbo heiani, asu nindou ranai
 siheimbo rani-süngu hariyahü-ndürani, asu se
 ranahambo moan-ane sei hehi animboei ana,
 God ai siheimbo hihifi-hihifi-ndümbui.

²¹ Nga God ai siheimbo rani tñjümbi
 hohoanimo ndahümündi yahuhayamboyu
 kafaore hininigi-mareandüri. Ranimboyu Krai
 amboa tñjirifo masemündu siheimbo
 farife-ndürimbohünda. Ranimboyu ai anümi
 nahurai siheimboya ai-amboa yarhi
 hoeirhindühi rani-süngumbirihinda yahuhaya
 yare masihendi.

²² Nga ai moai nini-moatükunimbo moaruwai
 hohoanimo ratüpur ra süngureandi asu
 nindou mami ai-amboani moai
 himboriyuwan tikai hoafi ahandi
 yahamo tüküfeyo, nga wani. *Aisaia 53:9*

²³ Nindou ai ahambo moaruwaimbo-fimbo hoafi
 hoafimeyomondowa ranimbo ai moai
 ahamumbo simbori moaruwaimbo-fepuri hoafi

hoafi+yu. Nindou ai ahambo asübusi afindi
 sabudowan+ ai moai simbori
 moaruwaimbo-ndiheapur+mbayah+ yahu, nga
 wani. God ai mbumundi
 yibobore-randeimbi-wamboane ranimboane
 asu Krai ai ahambo anihondumbo-rirühi
 ahandi fi Godindi warambe ninendi+mareandi.

²⁴ Aiyu ahandi+hoari sihefi moaruwai

hohoani+mo ra ahandi finambore semündü hu
 nimi+ keimbi karihe-ndeimbi+fihi yifi+mayu.
 Sihiri+ moaruwai hohoani+mo ra hini+ngife hefe,
 asu mbumundi hohoani+mo rani yangiri+
 süngufembohünda ai yifi+mayu. Nindou ai
 ahandi fi ra moaruwaimbo-marundi, nga asu
 raniyo sihiri+ aboedi+ tükümehundi.

²⁵ Nga horombo-yei se sipsip moani mamikarihi
 buriyei wakimar+hindi nahurai-mayei, nga asu
 hapondan-ana se sipsip hifanda-randeimbi
 sowahi hihiri+yahi ahei nahurai masinei.

3

Anihondumbo-rihindeimbi-yei hohoani+mo

¹⁻² Moani ratüpuriyei-rihündeimbi ai ahei
 hifandirandüri-randeimbindi hoarehi
 aniboadei nou nimorehi se-amboani sihei
 nindowenih+ ranahamundi hoarehi nimboei.
 Ranimbo asu nindowenih+ bidifiri+ Godindi
 hoafi süngufekoate-yomondeimbi ranai,
 nimorehi sihei Godimbo ahini hohoani+mo asu
 mbumundi hohoani+mo ra hoeindi+wuri+ houmbo
 ai-amboani Godindi hoafi
 anihondumbo-ndumboemo. Se rani-moatükuni
 ranahambo hoafi+koate-ayei amboani, ai

anihondümbö-ndumboemo sapo sihei
hohoanimo aboedi yangiri-wambo.

³ Asu nimorehi se fi-hoeari sihei
moanambuhü rani yangiri aboedi
yihurunambo yihuru-ndihümboyei, ro aboedi
himbondefo mbisei hehi. Sapo se sihei
mbirinanji didiboado-arhind-ane, misinji
yihuruaye-ane asu hoeari se ndorihoeimbi
yihuruyei arihündi ranane. Se raniambo yangiri
hohoanimo-ndeimboyei.

⁴ Nga sihei ngusüfoambe hohoanimo
ranahambo-animbo randihi yihurundihündi.
Rananimbo asu yihuru wagabe ragu amaro
ranai ana ngiri awandihoyo. Rani hohoanimo
ranana sapo didiboadofe hohoanimoyohü,
himboari hoafendi ningombo ratüpuri
hohoanimo-ane. Nga rani hohoanimo-ane
Godindi himboahü aboedi hamindayo.

⁵ Sapo horombo hondü Godimbo ngusüfo
parihoreimbi nimorehi ai Godimbo
anihondümbö-rhorühi hifandirihori
marihündi ayei yahurai yarihi yihuruyehi asu
ahei nindowenih-yomondi hoarehi manimboei.

⁶ Mami yahurai Sara ai ahandi nindowenih
Abrahamimbo yangiri sünguririhü nindou
bogori yahondo marandi. Nga hapo-ana se
aboedi hohoanimo ra süngurihindühi
nini-moatükunimbo yihimbokoate-aye ana, se
ahandi nimorehi nimori nahurai-anei.

⁷ Mami, rani-süngumbo-animbo nindowenih
se-amboani sihamundi nimorehi
rani-babidimbo ningombo ai nginindiyepoani
mbisimo houmbo ndondu

hohoanimo-ndundüri. Se aheimbo ahinindimondüri, nga asu ai-amboani se-babidi God yangiri koadürümbo niŋgombo hohoanimo semunimboayu ra ndahümündimboyei. Se rawarundi ana, ngiri nini-moatükun se Godimbo didibafefundi ranahambo mbusümo kikindeandi.

*Nindou bodomondambo aboedi
hohoanimo-ndefimboane*

⁸ Haponda ro wandi hoafi moendi ndihea samboanahi. Munguambo se moani mamani rani-süŋgufimbi hohoanimo yangiri hohoanimondei asu simbori hohoanimurindei. Asu apodoho nahurai simbori ngusüfo pefirindeih simbori hipoambo-firindei asu sihei fi hifinambo-ndihindi.

⁹ Se nindou bodimondi ai siheimbo moaruwaimbo-ndihindürani, asu se aheimbo hihindih moaruwaimbo-ndihindürimboyei. Asu ai siheimbo hoafi moaruwai hoafinda-hündürani, se aheimbo hoafi moaruwai ra hihindih hoafinda-hündürümboyei, nga wani. Nga ai siheimbo randihindürani ana, asu se Godimbo didibafi-ndahindo aheimbo aboedi-aboedifembohünda, nga sapo God ai siheimboya mborai yahu aboedi-aboedifendürimbo kafaore hinŋgi-mareandüri.

¹⁰ Nga,

‘Nindou düdi ai hihifi-hihifiyuhü
aboedi gedühi niŋgombo hohoanimonduhü
ana,
asu ai moaruwai hoafi hohoanimo

asu tɪkai hoafi hohoanimo ra
hɪnɪŋgɪ-mbɪreand-amboane.

11 Asu ai moaruwai hohoanimo ra hɪnɪŋgɪnde
mbunda,
aboedɪ hohoanimo ra
sɪŋgu-mbɪreand-amboane.

Ai nindou muŋgu-babɪdɪmbo aboedɪ-aboedɪfe
nɪmarɪmbohũnda tɪŋɪrɪfoyeihɪ
mamɪ ranɪ hohoanimo yangɪrɪ
sɪŋgu-mbɪrɪhũndamboane.’ *Buk Song*
34:12-16

12 Nga Adũkarɪ aiana mbumundɪ nindou
ranaheimbo, ahandɪ hɪmboarɪna
hɪmboa-pareandũrũhɪ asu ahandɪ hɪmbona ahei
dɪdɪbafɪfe hoafi ra hɪmborɪyu arandɪ. Nga
nindou ai moaruwai hohoanimoayei, Adũkarɪ ai
ranaheimbo refepoanɪ yahuenũŋgumbo-wambo.

*Sɪhɪrɪ aboedɪ hohoanimoayefɪ ranɪmbohũnda
tɪŋɪrɪfo-ndefɪmboane*

13 Asu se aboedɪ hohoanimo ranahambo
hũti-hũtiyeihɪ sɪŋgurɪhi arɪhũndɪ ana, sɪheimbo
nindou dɪdai
moaruwai-moaruwaimbo-mandɪhindũra?

14 Nga se aboedɪ mbumurɪhoeimbɪ
hohoanimo ra sɪŋgurɪhũ heianɪ,
ranɪmbo-hũndambo nindou ai sɪheimbo
moaruwaimbo-fendũrɪmboayei ana, asu se
hɪhɪfɪ-hɪhɪfɪndei. Nga se aheimbo
yɪhɪmboyopoanɪ asu afɪndɪ hohoanimoyopoanɪ.

15 Nga sɪhei hohoanimo ranɪnambo-anɪmbo
Kraisɪmbo ahɪnɪndeiɪ Adũkar-ani mbɪsei hehi
hohoanimo-ndahũndo. Asu nindou dũdɪ ai
fɪfɪrɪfe hoafɪmbo sɪheimbo dũdũndahindũrũhɪ,
‘Nɪmboe Kristen se ranahambo

anihondümborihindühi himboayei,
 mbisahündürani, asu se simbori aheimbo
 rani-moatükunî ranahambo diboardondihi
 hoafindahündürî. Nga asu se aheimbo aboedi
 hohoanimo-ndahündürühi hininğirou-safi
 animbo hoafindahündürî.

¹⁶ Sihei hohoanimo ra hütikoate Godindi
 himboahü aboedi yangirimbeyo-wamboane.
 Rananimbo asu se Kraisimbo süngufe
 hohoanimo aboedi ra sünguarihindi ranimbo
 nindou ai siheimbo tirifoefe hoafi
 hoafindahündürî mbundihü asu randihi
 himbondei-anîwanî ahei hoafi ranahambo
 amonanğirîndeimboyei.

¹⁷ Aboedi hahabodianî ranahambo tiririfo
 tükefeyo ana, aboed-ane, God ai ranimbo
 yifiriyu. Nga asu moaruwai hohoanimo ra
 süngurihündani, tiririfo tükefeyo, ranane
 moaruwai safayo.

Krais ai sihefimbo aboedambo-femunimbohünda yifiyu mbura botimefiyu

¹⁸ Sihefimbo God sowanambo semindimuni
 hafombohündamboyu mbumundi
 hamindi-mayu ranai nindou moaruwai-mayei
 ahei fondihümbö mamimbo yangiri yifimayu.
 Nindou ahandî fi ra hifokoa-marurüyosi, nga
 asu God ai ahandî yifiafi ranahambo yangiri
 botimariri.

¹⁹ Rasimboani raniyu ai yifiafiyu haya hu
 yifiafi ngoafihü yifiafi karabusambe animboei
 ranaheimbo ahandî hoafi ra
 wataporimbo-mararü.

²⁰ Yifiafi ranana sapo Noa ai sip nafirandambe asu God ai moani sisikoate nindoumbo hifanda nunguambe, nindou ranai Godindi hoafi sungufekoate-mayei ahei yifiafimboyu hu wataporimbo-mararu. Nindou bidifiri 8 yangiri sip ranambe hoenambo aboedambo-mehindi.

²¹ Hoe ra hunduryeimbi ranahambo sissam-ane asu raninambo se aboedamboayahi arihundi. Hunduriyeimbi hoe ranana sihei fi afisaho ra popoifoe-femboyopani. Nga hunduryeimbi hoe ranana se Godindi hoafi sungufembohunda ai-dibo hoafi femindi masihefeyo hoaf-ane. Sisas Krai ai yifihundi botimefiyu raninamboyei se aboedamboayahi arihundi.

²² Asu ai sunambe hafu Godindi warihondani bogorimbofi amaru. Ranane asu sunambeahindi nendi, nduri adukarumbi, asu nginindi adukari hohoanimbü munguambo ranai ahandi hoarehi aningomo.

4

Moaruwai hohoanimo horombo sungumarihindi ra hinigindhindi

¹ Krai ai sihefimbohunda ahandi fiambe asubusi afindi masemundu. Rani sungumbo-animbo se-amboani ai ramefiyu nou randihindan-animbo rani hohoanimo ranai siheimbo ngininda-mündürimboe. Nga nindou düdi ai Kraisimbohunda ahandi fiambe asubusi yahurai asemundu ana, moaruwai hohoanimo ranahambo sunguarandi ranambe moai hu.

² Se hifi ndan+hü fi-hoeari kapeihü nimbœi-ambe sihei horimbodidi hohoanimo süngufe-poani, nga God yifirayu ra süngund+hindi.

³ Horombo se ndeara afindimbo ndifo nindou ai Godimbo an+hondumbofe-koateyeimbi ahei hohoanimo ran+süngumar+hi hei-ane. Sapo se ndan+moatükun+ ndan+yo süngumar+hündi: Nimorehi sisi+himo hohoanimo, nindowenih+ birab+reimbi hohoanimo, moaruwai moatükun+ ranahambo ngusüfo pefehumbo hohoan+ife hohoanimo, bia sim+ndi hefe mam+kar+ hohoanimo, af+ndi sesesimbo sih+ moaruwai ham+ndi hohoanimo, asu bia sim+ndi moaruwai hohoanimo patimbo ho hohoanimo asu sisam+ god tikaimbo did+ba+ife amoan+ngimbo hohoanimo ran+ hohoanimo ra horombo se süngurühü mar+hündi.

⁴ Nga haponda an+hondumbofe-koate nindou ranai ai-bab+di se hokoate-yeih+, moaruwai ham+ndi hondü hohoanimo mengoro ra süngufekoate-yeiani, asu ai ranahambo ndar+hi hoeir+hinda mayoa, siheimbo tir+foar+hi hoafehündüri.

⁵ Nga süngunambo-animbo sapo God ranahandi h+imboahü ai moaruwai moatükun+ ratüpur+mayei ra di+boadond+hi hoafi-mbeyahündo-wamboane. God ranai ana ai-ani nindou yang+ri nimbœim+ane asu yif+yeim+ane ahei hoafi ra h+imbor+imbohünda h+imboayu.

⁶ Ran+imboane asu aboedi hoafi ra yif+yeimbi aheimbo bokar+hefemboane. Ai yif+mayei nindou moaruwai hohoanimo+mayei ra yif+yei

ar+hündi nou ahei moaruwai hohoanimo rani-süngumbo. Nga aboedi hoafi ranaheimbo bokari-hefemboane ai yifiafi niñgombo yangiri koadürümbo niñgomböhünda God rawefiyu nou.

⁷ Munguambo moatükuni müngumbo-ayo rani si ra ndeara akim-ane. Rani+mboane asu se sihei fi ra siheihoari hibadihümbo, ndondi hohoanimondei kikihindi-hindühimbo Godimbo didibafindahindo.

⁸ Anihondümbo-rihindeimbi siheihoari simbori ngusüfo pefirindeihä, rani hohoanimo aboedi se moani nginindi kikihi-safindhümüdi. Rananimbo nindou ai ngorümbo ngusüfo parareandi ana, ahandi moaruwai hohoanimo ranahambo amboawi mbüsümbui.

⁹ Nindou ai sihei worina ngeiani, aboedi wataporimbo-ndihündürühi, moani sisiakoate sesi moatükuniyo, fondiyu, ra simbori seirüdei.

¹⁰ God ai siheimbo ra sihafä warihü rani-moatükuni wudimbeyo-wamboane yahuhaya masihend-ane. God ai siheimbo moani hipoambo-reandürühi mamami rani-poani rani-poani ratüpurä yimumareandürä se nindou bidifiri babidi simbori fehefiridei yahumbo. Sapo nindou mamä ngorüdi ratüpurüyuanä, ra ndore hifandarandi yahurai hamind-animbo randihindi.

¹¹ Nindou ngorü ai bokarihai arandi ana, ai God hoafimayu nahurai bokari-mbirihend-amboane. Nindou ngorü ai bidifirambo farihendürä arandi sapo God ai rani nginindi masagado raninambo-animbo

bidiñirambo mbifar+hendür-amboane.
 Ranan+ambo Sisas Krais+ndi wari-süngu asu
 God+ambo adükar-ani mbiseimboyei.
 Koadürü-koadürümbo God ai ndüreimbi asu
 ngin+ndeimb-ani. Nga an+hondü-ane.

Kristen+yafe asübusi sem+ndi hohoan+mo

¹² Wandafi mam+i, gor refe hoeifembohünda
 hai-ambe mandu hoeiarundi nou, s+heimbo
 sowahi asübusi af+ndi tükefeyo ranahambo se
 hepün+nda-himboyei. Se ranahamboya
 rani-poan+imbo moatükun-ane tükefeyo mb+sei
 hehimbo hepün+nda-himboyei.

¹³ Kraisi ai asübusi masemündu, nga se-amboa
 ai-bab+di+imbo masahümündi asu ranambo se
 h+hifi-h+hifi+ndei. Ranan+imbo asu sünguna
 ahandi ngin+ndi moatükun+i weindah+i
 tüküfeyo-ambe s+hei ngusüfoambe h+hifi-h+hifi
 af+ndi tükünd+femboe.

¹⁴ Krais+imbohündambo wambo se nindou
 amur+i ai s+heimbo n+ne hoafi moaruwai
 hoafehündür+i ran+imbo h+hifi-h+hifi+ndei. Nga
 sapo s+hei flambe God+ndi-mayo hepün+feimbi
 Yifiafi amaro ran+imbo-hünda.

¹⁵ H+fokoefembo hohoan+mo, hühbuhün+i
 hohoan+mo, moaruwai hohoan+mo ratüpuri,
 ngoründ+i ratüpuri sehe-fehefe hohoan+mo,
 ran+imbo-hündambo asübusi asahümündi ana, ra
 moaruwai-ane.

¹⁶ Nga asu se Kristen-ayei ran+imbohünda
 asübusümb+i moatükun+i ra s+heimbo sowahi
 tükünd+feyoan+i, ranahambo
 amoan+ngi+ndeimboyei, nga se God+imbo
 h+hifi+ndi+hori sapo se Kristen
 ndür+imb-aneimbohünda.

17 Nga God ai ahandi siri yibobofemboayu rani si ra ndeara tukufemboane. Asu ai ahandi siri siheimbo boatei yiboboareanduri ana, asu nindou Godindi-mayo aboedi hoafi anihondumbofe-koate-mayei ranaheimbo tinjirifo afindi safi tukundifemboe.

18 Nga ranimbo Godindi hoafi yare hoafiyowohu yahoya,
 'Nindou suruhehindeimbi ai aboedambofe ra tinjumbayo ana,
 asu nindou Godimbo hohoan+mokoate asu moaruwai hohoan+mombo sungurihindeimbi ra nungumandahia?'
Sindaun 11:31

meho.

19 Ranimbo-hundamboane asu God ai ahandi hohoanimonambo nindou bidifiri ai tinjirifombu hohoanimo asahumundi ana, nindou ranai moani aboedi mbumundi yangiri ngehumbo asu ahei fi ra God nafira-randeimbi ahambo yangirindahundo. N+ne ai horombo hoafiyu masihendi ra randeambui.

5

Hifandirundeimbi seana Godindi sipsip ra hihadunduri

1 Ranimboanahi haponda ro sihei hifandiru-rundeimbi ahamumbo hoafindahapuri samboanahi. Ro-amboani hifandirihirihandeimb-anahi. Ro wandi himboari-namboyo Sisasimbo hoeirihina ai asubusi ra masemundu. Ngiri amitata God ai Krai adukari hamind-ani weindahi nafuindu, nga ro-amboa ai-dibo aboedi nimboamboyahai.

² God ai nindou s̄hamundi war̄h̄umareandür̄i ranaheimbo ndondu h̄badundür̄i. Sapo sipsip h̄ifandi-randeimbi nindou sipsip h̄ifandarandür̄i nou, s̄hamundihoari hohoan̄imondi mo houbō randundi God ai yifirayu nou. Nindou ŋgorü ai s̄hamumbo h̄üti-h̄üti nou reandür̄imbo-yupoani. Asu se kaki sem̄indimbo ratüpur̄imbo hohoan̄imo-ndimboemo, ŋga s̄hamundi hohoan̄imonambo fand̄ihaundür̄i.

³ Asu se nindou God ai s̄hamundi war̄iwami h̄in̄iŋ̄imarearü ranaheimbo ŋ̄in̄indi h̄ibadu-ndür̄imboemo, ŋga wani. Se aboedi ratüpur̄i yanḡiri animbo ranaheimbo nafuindi-mondür̄ani ai rani-süŋgu-mb̄ir̄ihind-amboane.

⁴ Ranan̄imbo asu sipsip h̄ifandira-randeimbi hondü Kraisi ai weindah̄i tükündüfihi rani-simboani se ramarundi ran̄imbohünda aboedi ham̄indi koadür̄umbo-koadür̄umbo niŋgombo tak̄ini ndowandümbōemo.

⁵ Rani süŋgumbo-an̄imbo asu akohoandi nindou se boaḡiri nindou-yomondi hoarehi niŋgomo. Ranan̄imbo muŋgumbo se s̄heihoari fi h̄if̄inambofe hefe wandafi mam̄imbo fand̄ihehindür̄i. Sapo,

‘God aiana nindou ahei fimbo bor̄iyeiani,
ranaheimbo h̄if̄inambo-reandür̄uhani,
ŋga asu nindou d̄id̄iyei ai aheihoari fi
h̄if̄inambo-r̄ihindeimbi
aheimbo ana d̄id̄iboado-reandür̄uhani.’

Sindaun 3:34

⁶ Se s̄heihoari h̄if̄inambondihi hehi God̄indi ŋ̄in̄indi ham̄indi war̄i hoarehi ranihü nimboei. Ranan̄imbo asu ai ahand̄ihoari

nini-simboaniyu hohoanimoayu rani-simboani
sheimbo ndürimbanei mbüsümbui.

⁷ God ai sheimbo afindi
hohoanimo-yundürühani, nga se shei
ngusüfoambe afindi hohoanimo amarondüri ra
ahandi warihü digehindi.

⁸ Se hohoanimondei kikhindihindüh
ndondhi hibadhündi. Nga Satan ai shei
hürütimb-ani asu sheimbo
moaruwaimbo-fendürimbo yahumboani
amoasiri ai ninihondi mbüfe sesimbo yaho
haya hoahoango wakareandi nou.

⁹ Se anihondümbofe hohoanimo aboedi rani
yangiri kikhindü-hümündi
nimboeimbo-animbo asu Satan gündihorüh
raguanambo-ndihorüh moani nginindi
hamindi nimboei. Se randhi fifirindhindüh
hohoanimondei, shei wandafi mam
muṅguambo hifi ranihü amarei ai-amboani se
tiṅirifo asahümündi nou yarhi sahümündihanei.

¹⁰ Nga God ai nindou hipoambofe hohoanimo
ra nimindhani. Aiyu se Krais-babidi niṅgombo
ahandi nginindi si aboedi koadürümbo
niṅgoweimbi ra semindimbohünda diboniyu
hininṅi-mareandüri. Asu se moani bodifombo
nindou-yafe tiṅirifo ra ndahümündi mbundühü
asu süṅgunambo-animbo asükaindu ai
ahandihoari sheimbo wudiwudi-ndeandürüh
ṅinamündündüra nginindi nimboemboyei.

¹¹ Ahambo sowahi ana muṅguambo nginindi
ra koadürümbo-koadürümbo mbenjori. Nga
anihond-ane.

¹² Pas nda Sairas ai farihendiri hayambo sürü
papimara-ndamboanahi hoafiyahi, nga wandafi

nda ro anihondümborihinimboanahi. Asu
hoafi pas ndanambe ra Godindi moani
hipoambofe hohoanimo hondü ranahambo
anihondümborihinimboanahi sürü
paparhandi. Nga moani hipoambofe
ranahambo ndondhi kikhindi-hümündi
nimboei.

¹³ Anihondümborihindeimbi nindou
Babiron* ngoafihündi sapo God ai ahandi hoafi
süngufembohünda se-babidi hiningimarearü
ai-amboani sheimbo hihifarhündürü. Ranü
asu wandi nimori Mak amboani sheimbo
hifarandürü.

¹⁴ Kristeniyafe hohoanimonambo se simbori
wakikhürindei ndühündi.

Mungumbo se Krais-babidi nimboeimbo shei
ngusüfoambe afurifimbi hohoanimo
mbimarind-amboane.

---

* **5:13:** Nda kafoefe hoaf-ane, nga ahandi nimindi moai
fifirihündi. Nindou bidifiri hohoanimoyeihiya, Rom-ane asei,
nga bidifiri hohoanimoyeihiya mungumbo Kristen ai ahei hifi
hiningirühi hehi nimboei wakarhindi horimbo Suda ai Babiron
ngoafihü asu hifihü mamarei nou, asei.

Godindï Hoafi
The New Testament in the Angor language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Angor long Niugini

Copyright © 2001 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Angor

Contributor: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-01-07

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Mar 2026 from source files dated 12 Dec 2025
c500d379-d0cf-5c22-9613-91d7bcc63af3